

ГІЛЬОРМЕ

Тетяна Вікторівна
gillyorme@i.uaк.е.н., доцент кафедри,
Дніпровський національний
університет імені Олеся Гончара

УДК 657.6

ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ ЯК
ІННОВАЦІЙНИЙ ЗАСІБ ПЛАТЕЖУELECTRONIC MONEY AS
INNOVATIVE METHOD OF
PAYMENT

ДАНИЛОВА

Вікторія Євгенівна
vika-316@yandex.uaмагістрант, Дніпровський
національний університет
імені Олеся Гончара

У статті розглянуто економічну природу електронних грошей, як платіжного інструменту. Досліджено основні специфічні властивості, які в свою чергу, визначають відповідну форму грошей. Також здійснено огляд ринкової капіталізації найпопулярніших віртуальних валют у всьому світі.

В статье рассмотрено экономическую природу электронных денег, как платежного инструмента. Исследованы основные специфические свойства, которые в свою очередь, определяют соответствующую форму денег. Также осуществлен обзор рыночной капитализации самых популярных виртуальных валют во всем мире.

In article the economic nature of electronic money as payment tool is considered. The main specific properties, which in turn define the corresponding form of money are investigated. The review of market capitalization of the most popular virtual currencies around the world is carried also out.

Ключові слова: електронні гроші, криптовалюта, біткоїн, капіталізація, майнінг, електронний гаманець

Ключевые слова: электронные деньги, криптовалюта, биткоин, капитализация, майнинг, электронный кошелек

Keywords: electronic money, cryptocurrency, BITCOIN, capitalization, mining, e-wallet

ВСТУП

Еволюція грошей відзначилась зміною своїх форм і видів – від монетних грошей до паперових, що було спричинено «інформаційними революціями», такими, як поява писемності, винахід друкарського верстату, який дозволив масово випускати паперові гроші; а далі – винахід телеграфу, радіо, телефону та телебачення, що надало можливість оперативно передавати інформацію. Але останнім поштовхом у розвитку грошей став винахід комп'ютера та поява всесвітньої мережі Інтернет, тому на хвилі всесвітньої інформатизації суспільства виникла і нова форма грошей – електронна. Це призвело до підвищення динамічності бізнес-процесів, розширення каналів збуту, підвищення рівня обслуговування клієнтів і прискорення грошових потоків за рахунок використання мережі Інтернет. Загальні питання щодо електронних грошей розглядалися у працях О. Височана, Б. Івасіва, Л. Кіндрацької, А. Косога, Д. Кочергіна, Л. Красавіна, А. Крутової, О. Махаєвої, В. Міщенко, які досліджували цей платіжний засіб з різних аспектів. Але все ж таки існує низка проблем, які потребують ґрунтовного дослідження і які поки що залишаються поза увагою дослідників. Перш за все це стосується концептуаль-

них засад електронних грошей, визначенню їх ролі та місця у теорії грошей. Також не приділяється належна увага щодо питань методології обліку, аналізу й аудиту електронних грошей.

МЕТА РОБОТИ

Метою статті є вивчення економічної природи електронних грошей; дослідження їх причетності до грошей, як таких; визначення межі між електронними грошима та іншими платіжними інструментами та здійснення аналізу ринкової капіталізації найпопулярніших віртуальних валют у світі.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet. При проведенні дослідження використано методи теоретичного узагальнення, а також систему загальнофілософських, загальнонаукових та спеціальних методів пізнання: діалектичний метод застосовано для визначення місця електронних грошей у теорії сучасних грошей. Табличний і графічний прийоми застосовувалися для наочного представлення результатів дослідження.

РЕЗУЛЬТАТИ

Технічний прогрес не стоїть на місці: змінюються засоби і предмети праці, не стали винятком і грошові кошти: обсяги розрахунків з використанням їх інноваційної форми – електронних грошей – невинно зростають.

Підтвердженням цьому є статистика, оприлюднена Національним банком України (далі НБУ), яка свідчить про те, що станом на січень 2017 р. банками було емітовано понад 40,5 мільйонів гривень у електронній формі для обслуговування близько 300 мільйонів операцій та 46 мільйонів електронних гаманців [1]. У майбутньому прогнозується, що ці показники зростатимуть і надалі. Про це свідчать дослідження експертів WorldPay, які стверджують, що у 2019 р. обіг платежів через електронні гаманці складе приблизно \$640 млрд. грн.. Це можна пояснити тим, що саме електронні гаманці дозволяють задовольнити дві вимоги користувачів до розрахункових процесів: миттєвість проведення розрахунків та відсутність регіональних обмежень у проведенні розрахунків.

Перш за все, необхідно дослідити причетність електронних грошей до грошей, як таких. У обліку розрізняють готівкові та безготівкові гроші. Електронні грошові кошти скоріше всього відносяться до безготівкових, оскільки не мають уречевленого вигляду, на відміну від готівкових. Гроші, як реальний економічний інструмент, мають певний ряд вимог, які пред'являються ринком. Таким чином, гроші повинні мати деякі специфічні властивості, які будуть визначати відповідну форму грошей, спричиняти їх еволюцію та надавати грошам якісну відмінність від зви-

чайних благ. Що стосується електронних грошей, то вони повністю відповідають їх властивостям та мають значні переваги перед традиційними грошима.

Варто зазначити, що межа між електронними грошима та іншими платіжними інструментами є досить розмитою, внаслідок чого досить часто трапляється ототожнення електронних грошей з безготівковими грошима загалом. Відмінними рисами від банківських платіжних інструментів є: неперсоніфікованість розрахунків, тобто вони не потребують ідентифікації особи власника; емітентами електронних грошей можуть бути лише банки, проте надалі електронні гроші обертаються поза межами банківської системи; при їх застосуванні не використовується банківський рахунок користувача електронних грошей; не враховуються при розрахунку грошових агрегатів та не можуть бути використані для розміщення депозитів та кредитів; користувач-суб'єкт господарювання може отримувати електронні гроші лише в обмін на безготівкові кошти, у той час як користувачі-фізичні особи – в обмін як на готівкові, так і безготівкові кошти [2, 3].

У сучасному світі значно поширюється використання віртуальних (цифрових) грошей. На сьогодні найбільш популярною віртуальною валютою є Bitcoin, першими прихильниками якого стали фани комп'ютерних ігор. Ринкова капіталізація Біткоїна станом на 01.03.2018 р. складає 39,91 % від загальної ринкової капіталізації, другою за відсотком капіталізації є криптовалюта Ефіріум – 19,02 %, а третьою – Ріпл (8,03 %) (рис. 1.).

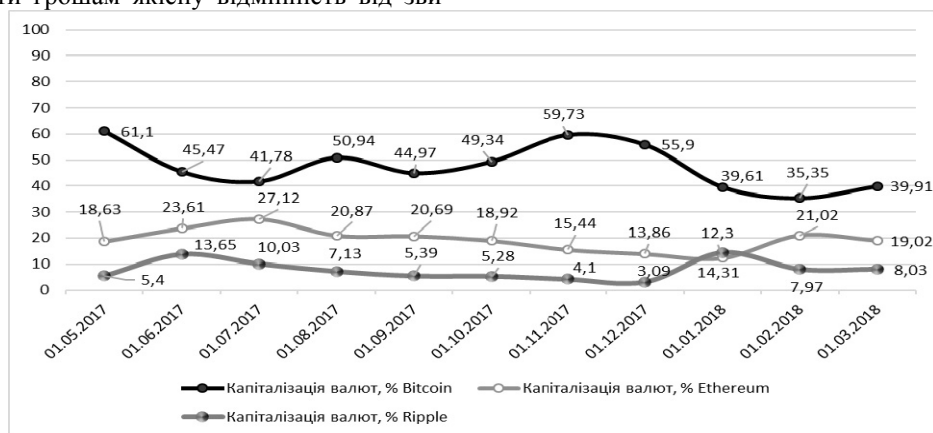


Рис. 1. Ринкова капіталізація найпопулярніших віртуальних валют (% від загальної ринкової капіталізації) [розроблено автором за даними [4]]

Становлення курсу криптовалюти залежить від попиту, тому вартість Bitcoin не стабільна. За даними сайту «businessviews.com.ua» біткоїна є обмеженою валютою за можливістю їх емісії, а максимальна можлива сума емітованих біткоїнів складає 21 млн. Станом на 30.05.2017 р., емітовано близько 76% [5]. Коли загальна валютна база системи досягне суми 21 млн., то будь-який тип емісії буде повністю зупинено (щоб уникнути інфляції), після чого система увійде в третю заключну фазу – стабілізація. Причиною виникнення біткоїна було необхідність існування такої системи, яка б давала можливість здійснення дешевих і швидких операцій, які не потребували б посередників (наприклад банків). Емісія біткоїна здійснюється

завдяки цифровим обчисленням всередині Інтернету, сам процес видобутку біткоїна називається "майнинг".

16 січня 2018 р. ринок криптовалют (у тому числі біткоїна на 20 %) обвалився. Ціна біткоїна впала до 10 тис. доларів (причому ще 17 грудня 2017 р. сягала 20 тис. доларів). Із топ-100 валют, 99 впали в середньому на 20 %, причому деякі навіть до 40 %. Капіталізація ринку зменшилася із 700 млрд. доларів до 490 млрд.. Таке різке коливання курсу пов'язують або із заборонаю криптовалютних бірж, або із майбутньою заборонаю виведення криптовалют у звичайні гроші.

Статистичні дані свідчать, що найбільшу зацікавленість мають інвестори, технофіли і молоді люди віком від 25 до 34 років, найменшу – мандрівники й

люди за віком 65+ [6]. Активними майнерами вважаються чоловіки, проте, не зважаючи на гендерні стереотипи, жінки також приймають участь у створенні криптовалют.

В Україні «валюта майбутнього» не є офіційно визнаною, проте користується великою популярністю.

Список українських компаній, що приймають цифрові гроші, а саме Bitcoin, значно вужчий, ніж в інших країнах, зокрема це ПриватБанк, Ukrainian iPhone Service, кав'ярня KavaLike, «Еко-лавка», деякі кафе і ресторани, окремі навчальні курси, сервіси білетів тощо (табл. 1).

Таблиця 1

Перелік компаній, які приймають біткоїн як засіб платежу
[розроблено автором за даними [7]]

№ п/п	Компанії, які приймають біткоїни
1	Продуктовий магазин в Києві «Натуральні продукти»
2	Сервісний центр Ukrainian iPhone Service
3	Юридична фірма «Юскутум»
4	В інтернет-магазин квітів SendFlowers
5	Стартап Yaware, який розробляє корпоративні додатки для бізнесу та виробництва.
6	Кав'ярня Kava Like, Київ
7	Агенство нерухомості Gek, Одеса
8	Туристична компанія Blitz Travel, Київ
9	Школа сучасної флористики Asant Studio, Київ
10	ІТ-компанія Silența Tech, Київ
11	Креативне агентство VIDEOFABRIKA, Київ
12	Міжнародна федерація захисту прав водія, Київ
13	Магазин натуральних продуктів «Еко-лавка», Київ
14	Інтернет-магазин акумуляторів 12v.ua, Київ
15	Агенція 2Show – можна придбати квитки на розважальні заходи у містах України

Через відсутність законодавчої бази, що дозволяла б приймати Bitcoin українським компаніям, такі операції можуть здійснюватися лише через ПриватБанк, який конвертує криптовалюту у гривні, щоб компанії могли звітувати про свої доходи перед податковою.

ВИСНОВКИ

Отже, науково-технічний прогрес та піднесення фінансового ринку ознаменував появу нових інноваційних продуктів – електронних грошей. Україна, за оцінками експертів, вже декілька років поспіль входить в ТОП-10 країн за кількістю користувачів Bitcoin-гаманців, тому вітчизняним підприємствам варто замислитися про запровадження відповідного сервісу електронних розрахунків для клієнтів, що в свою чергу потребує певних змін у фінансовому менеджменті компаній.

Отже, використання криптовалюти в міжнародній практиці свідчить про те, що держави по-різному ставляться до її впровадження в обіг. Це пояснюється в першу чергу новизною даного інструменту та відсутністю єдиного визначення категорії «крипто валюта», яка б розкривала її сутність. Позитивне ставлення до біткоїнів характерне для розвинених країн, а в країнах, що розвиваються, мають місце деякі обмеження в даній сфері.

Також поява нового продукту на ринку інноваційних технологій зумовило появу і нового об'єкту обліку – електронних грошей [8]. Тому держава має прийняти її, визнати або як цифрову валюту, або як засіб обміну, або як інший цифровий актив, врегулювати систему оподаткування операцій з криптовалютами, запровадити методіку ведення обліку операцій з ними для подальшого розвитку підприємств та їх інтег-

рування у глобальне економічне середовище.

Список використаних джерел

1. В Україні зростає популярність електронних грошей: Інтернет-портал FinPost. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://finpost.com.ua/news/2548>.
2. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні, Закон України від 05.04.2001 № 2346-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>
3. Про затвердження Положення про електронні гроші в Україні, Постанова Національного банку України від 04.11.2010 № 481 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1336-10>
4. Електронні статистика капіталізації валют. CryptoCurrency Market Capitalizations [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://coinmarketcap.com>.
5. Статистика криптовалют [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bitinfocharts.com/ru/index_v.html.
6. Coin dance. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://coin.dance/stats>
7. Васильчак С.В. Використання криптовалют в сучасних економічних системах України: перспективи та ризики / С.В. Васильчак, М.В. Куницька-Іляш, М.П. Дубина // Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького. – 2017. – №76. – С. 19-25.
8. Гільорме Т.В. Облікове-аналітичне забезпечення електронної форми торгівлі суб'єктів господарювання в Україні / Т.В. Гільорме, Н.І. Доценко // Економіка. Фінанси. Право. – 2017. – №7. – С. 34-38.